

KATARZYNA ZIELIŃSKA

studentka III roku na kierunku: edukacja artystyczna

w zakresie sztuki muzycznej, specjalności: edukacja muzyczna

Scenariusz lekcji pt. Muzyka i przyroda Poznajemy muzykę ilustracyjną i programową

Scenariusz lekcji – *Muzyka i przyroda. Poznajemy muzykę ilustracyjną i programową* – jest realizowany w ramach przedmiotu *Muzyka* w klasie V szkoły podstawowej. Opiekunem roku jest dr Beata Kamińska i ona wytypowała niniejszy scenariusz do druku.

Wybrałam ten temat, ponieważ pamiętam, że jako dziecko bardzo lubiłam lekcje muzyki o podobnej tematyce. Uważam, że można wykorzystać w jego realizacji wiele metod i form aktywności muzycznych, tj. słuchanie muzyki, grę na instrumencie, tworzenie muzyki czy integrację międzyprzedmiotową, które sprawią, że lekcja będzie ciekawsza i przyjemniejsza. A dzięki temu uczeń szybciej przyswoi poznawaną wiedzę. Metody pracy wykorzystane na zajęciach mają zaangażować ucznia do twórczej i aktywnej pracy oraz nauczyć go współpracy i odpowiedzialności za drugą osobę. Uważam, że dobrym aspektem są również ćwiczenia wykonywane na lekcji, które realizowane są w formie zabawy, więc tym bardziej uczeń powinien zapamiętać poznane treści.

Wybierając ten temat, kierowałam się również pozytywnym wpływem muzyki ilustracyjnej i programowej na rozwijanie i kształtowanie wyobraźni ucznia, bo – jak wiadomo – wszelkiego rodzaju muzyka wpływa na wyobraźnię, ale żadna nie będzie działała na wyobraźnię dziecka, tak jak muzyka ilustracyjna i programowa.

Muzyka i przyroda. Poznajemy muzykę ilustracyjną i programową – scenariusz lekcji dyplomowej dla klasy V szkoły podstawowej

- 1. Podręcznik:** *Lekcja muzyki 5*, M. Gromek, G. Kilbach, wyd. Nowa era, Warszawa 2012, rok dopuszczenia 2013, numer dopuszczenia: 589/1/2013
- 2. Program nauczania:** *Biblioteka pomocy dydaktycznych*, M. Gromek, G. Kilbach, wyd. Nowa era, Warszawa 2012

3. **Przewodnik dla nauczyciela:** *Lekcja muzyki 5*, M. Gromek, G. Kilbach, wyd. Nowa era, Warszawa 2012, rok dopuszczenia 2013, numer dopuszczenia: 589/2/2013
4. **Zeszyt ćwiczeń:** Zeszyt ucznia *Lekcja muzyki klasa 5*, wyd. Nowa era, Warszawa 2012
5. **Dział programowy:** Muzyka i przyroda (6 jednostek lekcyjnych, na temat: *Muzyka i przyroda. Poznajemy muzykę ilustracyjną i programową – poświęcona jest jedna jednostka lekcyjna*)
6. **Ścieżki edukacyjne:** ekologiczna

Plan metodyczny w postaci czynnościowej

Cele ogólne:

- zdobycie przez uczniów wiedzy dotyczącej muzyki ilustracyjnej i programowej,
- zapoznanie uczniów z przykładowymi utworami muzyki ilustracyjnej (*Lot trzmiela* N. Rimskiego-Korsakowa i *Poranek* z I suitry *Peer Gynt* E. Griega) oraz z przykładami muzyki programowej (*Słoń* z cyklu *Karnawał zwierząt* C. Saint-Saënsa i *Noc na Łysej Górze* M. Musorgskiego),
- zaangażowanie uczniów do aktywnej i twórczej pracy,
- kształtowanie i rozwijanie wyobraźni uczniów.

Cele operacyjne:

Uczeń potrafi

- wytłumaczyć terminy: muzyka ilustracyjna i muzyka programowa,
- podać po jednym przykładzie muzycznym należącym do danego terminu.

Uczeń rozumie

- znaczenie terminów: muzyka ilustracyjna i programowa.

Uczeń pamięta

- poznane terminy: muzyka ilustracyjna i muzyka programowa,
- po jednym przykładzie należącym do danego terminu.

Cele wychowawcze:

- rozwijanie i kształtowanie wyobraźni ucznia,
- angażowanie ucznia do aktywnej pracy i wykonywania zadań wyznaczonych przez nauczyciela,
- angażowanie ucznia do pracy grupowej.

Formy aktywności muzycznych

- słuchanie muzyki,
- integracja międzyprzedmiotowa (muzyka z plastyką i muzyka z językiem polskim),

- tworzenie muzyki,
- gra na instrumencie.

Formy pracy według Wincentego Okonia

- indywidualna,
- zbiorowa.

Metody według Wincentego Okonia

- ekspozycja,
- podająca,
- pogadanka,
- integracja międzyprzedmiotowa,
- organizowanie i rozwijanie zbiorowych i indywidualnych działań muzycznych ucznia – powtórzenie.

Metody aktywizujące:

- zabawy,
- quiz,
- obserwacje.

Środki dydaktyczne według Ryszarda Więckowskiego

techniczne:

- wzrokowe
prezentacja multimedialna
quiz
- słuchowe
instrumenty perkusyjne (kołatki, tarki, blok akustyczny, marakasy, grzechotki, bębny, talerze)
przykłady muzyczne muzyki ilustracyjnej (*Lot trzmiela* N. Rimskiego-Korsakowa, *Poranek* z suity *Peer Gynt* E. Griega) i muzyki programowej (*Słoń* C. Saint-Saënsa, *Noc na Łysej Górze* M. Musorgskiego);

konwencjonalne:

- podręcznik,
- zeszyt ćwiczeń.

Tok lekcji:

Czynności nauczyciela	Czynności ucznia
1. Sprawy organizacyjne – 2 minuty Nauczyciel wita się z dziećmi, prosi o zajęcie miejsc i wyciągnięcie podręczników, zeszytów ćwiczeń i zeszytów. Sprawdza listę obecności.	Dzieci przygotowują się do zajęć: zajmują miejsca, wyjmują potrzebne pomoce dydaktyczne.

2. Rekapitulacja wtórna – nawiązująca do poprzednich zajęć – 5 minut	
Nauczyciel zadaje pytania:	Uczniowie odpowiadają:
Wymień cechy muzyki baroku	Muzyka polifoniczna, ozdobna, kunsztowna.
Wyjaśnij znaczenie terminów: wirtuoz, polifonia	Wirtuoz – muzyk o wybitnych umiejętnościach, zwłaszcza instrumentalista. Polifonia – muzyka wielogłosowa, w której każdy głos wykonuje osobną melodię.
Krótko scharakteryzuj poznane instrumenty: organy i klawesyn	Organy: stół gry z klawiaturami (manualy, klawiatura nożna), piszczałki, system przewodów doprowadzających powietrze do piszczałek. Klawesyn: posiada dwie klawiatury, instrument strunowy szarpany, posiada mechanizm zaopatrzony w piórko, które szarpie struny, przypomina mały fortepian.
Wymień najwybitniejszych kompozytorów baroku.	Jan Sebastian Bach, Fryderyk Haendel, Antonio Vivaldi
3. Wprowadzenie nowego tematu – 2 minuty Nauczyciel przedstawia temat lekcji dotyczący muzyki ilustracyjnej i programowej oraz związane z nimi utwory muzyczne. Jednak zanim zaprezentuje przykłady muzyczne, prowadzi z uczniami krótką pogadankę na temat tego, co rozumieją przez termin muzyka ilustracyjna.	Uczniowie zapisują w zeszycie temat lekcji: Muzyka i przyroda. Poznajemy muzykę ilustracyjną i programową. Słuchając muzyki ilustracyjnej, możemy sobie wyobrazić różne rzeczy. Można do niej tworzyć rysunki.
4. Rozwinięcie nowego tematu – 25 minut Slajd nr 2: definicja – muzyka ilustracyjna oraz zaprezentowanie przykładu muzycznego muzyki ilustracyjnej – Poranek ze suity Peer Gynt E. Griega Muzyka ilustracyjna to muzyka naśladowająca dźwięki otaczającego świata, przede wszystkim odgłosy przyrody.	Uczniowie zapisują w zeszycie definicję – muzyka ilustracyjna oraz słuchają utworu muzycznego <i>Poranek z suity Peer Gynt</i> E. Griega.

<p>Slajd nr 3 – treść zadania dotycząca wykonania ilustracji plastycznej do słuchanego utworu</p> <p>Podczas słuchania muzyki ilustracyjnej nasuwają nam się różne wyobrażenia. Czasami trudno je opisać słowami, dlatego można je przelać na kartkę, tworząc ilustracje plastyczne do słuchanego utworu. Teraz wykonamy takie prace. Rozdanie dzieciom kartek i kredek, za pomocą których wykonają ilustracje plastyczne do <i>Lotu trzmiela</i> N. Rimskiego-Korsakowa oraz odtworzenie wyżej wymienionego przykładu dźwiękowego.</p>	<p>Uczniowie słuchają utworu muzycznego i wykonują do niego ilustrację plastyczną. Po wykonaniu ilustracji prezentują swoje „dzieła”.</p>
<p>Slajd nr 4 – rysunek przedstawiający zwierzęta i burzę</p> <p>Następnie nauczyciel prezentuje slajd, na którym znajdują się dwie ilustracje. Na jednej przedstawiona jest burza, na drugiej zwierzęta. Zadaniem uczniów jest wymyślenie i zaprezentowanie utworu perkusyjnego, naśladującego dźwięki zjawiska atmosferycznego i zwierząt ukazanych na rysunku. Po wytłumaczeniu zadania nauczyciel dzieli uczniów na 2 grupy i rozdaje każdej z nich instrumenty perkusyjne.</p>	<p>Uczniowie w grupach wymyślają i prezentują utwór perkusyjny naśladujący odgłosy burzy i zwierząt znajdujących się na rysunkach.</p>
<p>Slajd nr 5 – treść zadania dotycząca tworzenia utworów perkusyjnych do przedstawionych ilustracji</p> <p>Slajd nr 6: definicja – muzyka programowa oraz przykład muzyczny muzyki programowej – <i>Słoń</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i> C. Saint-Saënsa</p> <p>Poznaliśmy definicję muzyki ilustracyjnej. Teraz dowiemy się, czym charakteryzuje się muzyka programowa. Muzyka programowa to muzyka przedstawiająca, nawiązująca do literatury, malarstwa, wydarzeń historycznych lub zjawisk przyrody.</p>	<p>Uczniowie zapisują w zeszytach definicję – muzyka programowa oraz słuchają przykładu muzycznego muzyki programowej – <i>Słoń</i> z cyklu <i>Karnawał zwierząt</i> C. Saint-Saënsa.</p>

<p>Slajd nr 7 – treść zadania dotycząca tworzenia opowiadania do słuchanego utworu muzyki programowej Nauczyciel dzieli klasę na 2 grupy i prezentuje kolejny utwór zaliczany do muzyki programowej – <i>Noc na Łysej Górze</i> Modesta Musorgskiego. Każda grupa tworzy krótkie opowiadanie nawiązujące do słuchanego utworu.</p>	<p>Uczniowie w grupach układają krótkie opowiadanie nawiązujące do słuchanego utworu. Następnie prezentują je koleżankom i kolegom z klasy.</p>
<p>5. Rekapitulacja pierwotna – powtórzenie i utrwalenie wiadomości poznanych na lekcji za pomocą quizu – 9 minut</p>	<p>Uczniowie rozwiązują quiz. Odpowiadają na pytania dotyczące muzyki ilustracyjnej i programowej oraz słuchają i rozpoznają przykłady dźwiękowe związane z tematem lekcji.</p>
<p>6. Praca domowa – 2 minuty Dla wszystkich uczniów zadanie 1 i 2 ze strony 84 z zeszytu ćwiczeń, natomiast dla chętnych zadanie 2 ze strony 84 z zeszytu ćwiczeń.</p>	<p>Uczniowie zapisują zadanie domowe w zeszycie.</p>
<p>Slajd nr 8 Praca domowa</p>	

Dobre aspekty:

- muzyka ilustracyjna i programowa pobudza i rozwija wyobraźnię dziecka;
- metody i formy wykorzystane na zajęciach angażują wszystkie dzieci do aktywnej pracy na lekcji;
- ćwiczenia wykonywane są indywidualnie i zbiorowo, co uczy dziecko współpracy i odpowiedzialności za drugą osobę.

Złe aspekty – brak

Wnioski:

Wybrałam ten temat, ponieważ pamiętam, że jako dziecko bardzo lubiłam lekcje muzyki o podobnej tematyce. Uważam, że można wykorzystać w jego realizacji wiele form aktywności muzycznych i metod, które sprawią, że lekcja będzie ciekawsza, a dzięki temu uczeń szybciej przyswoi poznaną wiedzę. Ponadto występuje wiele elementów zabawy, a – jak wiadomo – nauka idzie w parze z zabawą.

Aneksy

Aneks I. Pomoce dydaktyczne

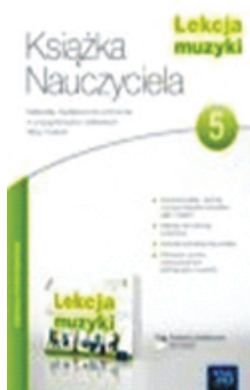
Podręcznik *Lekcja muzyki 5*

Zeszyt ćwiczeń *Lekcja muzyki 5*

Podręcznik nauczyciela *Lekcja muzyki 5*

Program nauczania

Aneks II. Slajdy z prezentacji multimedialnej

Slajd nr 1

Slajd nr 2

Slajd nr 3

Zadanie nr 1

Wykonujemy ilustrację plastyczną do utworu muzyki ilustracyjnej.

Slajd nr 4

Zadanie nr 2

Za pomocą instrumentów perkusyjnych tworzymy utwór perkusyjny do przedstawionego obrazka

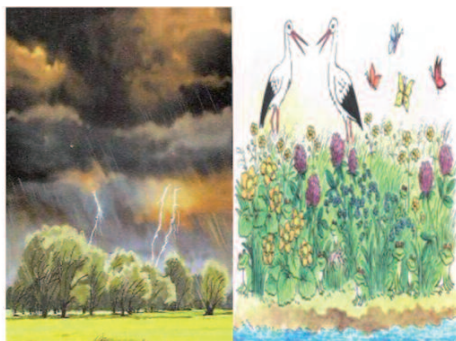

Slajd nr 5

Muzyka programowa to muzyka przedstawiająca, nawiązująca do literatury, malarstwa, wydarzeń historycznych lub zjawisk przyrody.

Slajd nr 6

Slajd nr 7

Zadanie nr 3

Tworzymy opowiadanie do słuchanego utworu muzyki programowej

Slajd nr 8

Zadanie domowe

- Dla wszystkich zadanie 1 i 2 ze strony 86 z zeszytu ćwiczeń
- Dla chętnych zadanie 3 ze strony 86 z zeszytu ćwiczeń

Bibliografia

- Gromek Monika, Kilbach Grażyna, Podręcznik *Lekcja muzyki 5*, wyd. Nowa era, Warszawa 2013.
- Gromek Monika, Kilbach Grażyna, Podręcznik dla nauczyciela *Lekcja muzyki 5*, wyd. Nowa era, Warszawa 2012.
- Gromek Monika, Kilbach Grażyna, Program nauczania *Lekcja muzyki*, wyd. Nowa era, Warszawa 2012.
- Węglińska Maria *Jak przygotować się do lekcji?*, wyd. Impuls, Kraków 2009.
- Zeszyt ćwiczeń *Lekcja muzyki 5*, wyd. Nowa era, Warszawa 2011.

Netografia

- <http://sklep.nowaera.pl/sklep/produkt/115797/1531/muzyka/lekcja-muzyki-npp/klasa-5/zeszyt-uczni.html> [data dostępu 15.03.2014]
- <http://sklep.nowaera.pl/sklep/produkt/115799/1531/muzyka/lekcja-muzyki-npp/klasa-5/ksiazka-nauczyciela.html> [data dostępu 15.03.2014]
- <http://www.przedszkole3plonsk.pl/images3/BOCIANY.JPG> [data dostępu 18.03.2014]
- https://www.google.pl/search?q=gify+zabka&rlz=1C1AVNC_enPL559PL561&espv=210&es_sm=122&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ei=g6IwU5_pFaSQ7Aaf5IGQBg&ved=0CAcQ_AUoAQ&biw=800&bih=475#facrc=_&imgdii=_&imgrc=r8W8Pu-XYvkJJYM%253A%3BzRAPyefzN9wT9M%3Bhttp%253A%252F%252Fimg524.imageshack.us%25 [data dostępu 21.03.2014]
- https://www.google.pl/search?q=gify+zabka&rlz=1C1AVNC_enPL559PL561&espv=210&es_sm=122&biw=800&bih=475&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ei=g6IwU5_pFaSQ7Aaf5IGQBg&ved=0CAcQ_AUoAQ#q=gify+dlugopis&tbn=isch&facrc=_&imgdii=t0GLz3wUap8rBM%3A%3BAZvrBlcKvR0B [data dostępu 21.03.2014]

Przykłady muzyczne

- <http://ulub.pl/ij8U4rgN71/nikolaj-rimsky-korsakow-lot-trzmiela> [data dostępu 15.03.2014]
- <http://ulub.pl/4dMNzpnY7/csaint-saens-karnawal-zwierzat-slon> [data dostępu 15.03.2014]
- <http://ulub.pl/cntLKT3JAO/modest-musorgski-noc-na-lysej-gorze> [data dostępu 15.03.2014]